

Spis treści

Wykaz skrótów	11
Wprowadzenie	15
 Rozdział I	
Przedmiot, źródła i podstawowe pojęcia prawa międzyczasowego prywatnego	19
I.1. Przedmiot	19
I.1.1. Zakres stosowania	19
I.1.2. Normy kolizyjne i normy materialne	22
I.1.2.A. Normy kolizyjne	22
I.1.2.B. Normy materialne	23
I.2. Źródła	25
I.2.1. Zagadnienia ogólne	25
I.2.2. Wybrane przepisy międzyczasowe z lat 1809–1932	26
I.2.2.A. Przepisy wprowadzające kodeks Napoleona	26
I.2.2.B. Prawo przechodnie do kodeksu cywilnego Królestwa Polskiego	27
I.2.2.C. Rozporządzenie o Spiszu i Orawie	28
I.2.2.D. Prawo o spółkach akcyjnych	29
I.2.3. Przepisy wprowadzające unifikacje z lat 1933–1961	29
I.2.3.A. Kodeks zobowiązań	29
I.2.3.B. Kodeks handlowy	30
I.2.3.C. Prawo osobowe	32
I.2.3.D. Prawo rodzinne	32
I.2.3.E. Prawo opiekuńcze	33
I.2.3.F. Prawo małżeńskie majątkowe	34
I.2.3.G. Prawo rzeczowe	34
I.2.3.H. Prawo spadkowe	35
I.2.3.I. Przepisy ogólne prawa cywilnego z 1946 r.	36

I.2.3.J. Kodeks rodzinny	36
I.2.3.K. Przepisy ogólne prawa cywilnego	37
I.2.3.L. Kodeks morski z 1961 r.	38
I.2.4. Przepisy wprowadzające kodyfikacje roku 1964.	38
I.2.4.A. Kodeks rodzinny i opiekuńczy	38
I.2.4.B. Kodeks cywilny	39
I.2.5. Wybrane przepisy międzyczasowe po 1964 roku	40
I.2.5.A. Nowelizacje kodeksu cywilnego	40
I.2.5.B. Przepisy wprowadzające kodeks pracy	41
I.2.5.C. Prawo autorskie	42
I.2.5.D. Ustawa o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych	43
I.2.5.E. Kodeks spółek handlowych	43
I.2.5.F. Prawo własności przemysłowej	44
I.2.5.G. Kodeks morski z 2001 r.	45
I.2.5.H. Nowelizacja k.r.o. z 2004 r.	45
I.2.6. Wybrane przepisy obce	46
I.2.6.A. Uwagi wprowadzające	46
I.2.6.B. Zakaz retroakcji	46
I.2.6.C. System przepisów międzyczasowych	48
I.2.6.D. Brak ogólnych przepisów międzyczasowych	51
I.3. Podstawowe pojęcia	53
I.3.1. Ustawa	53
I.3.2. Stosunek prawny, prawo podmiotowe, sytuacja prawna	54
I.3.3. Zdarzenie prawne	55
I.3.3.A. Uwagi ogólne	55
I.3.3.B. Zdarzenie prawne ciągłe	56
I.3.3.C. Zdarzenie prawne złożone	56
I.3.3.D. Podział zdarzeń prawnych i sytuacji prawnych według P. Rou- biera	56
I.3.4. Stosowanie, obowiązywanie, wejście w życie, uchylenie i okres obowią- zywania ustawy	57
I.3.4.A. Uwagi ogólne	57
I.3.4.B. Stosowanie	60
I.3.4.C. Obowiązywanie	60
I.3.4.D. Wejście w życie	64
I.3.4.E. Uchylenie	65
I.3.4.F. Okres obowiązywania	66
I.3.5. Działanie ustawy	68
I.3.5.A. Uwagi ogólne	68
I.3.5.B. Dalsze działanie ustawy dawnej	68
I.3.5.C. Rozróżnienie działania bezpośredniego i działania wstecz ustawy nowej w doktrynie i orzecznictwie	71
I.3.5.D. Rozróżnienie działania bezpośredniego i działania wstecz ustawy nowej – próba analizy	79

I.3.5.E. Rozróżnienie działania bezpośredniego i działania na przyszłość ustawy nowej	84
I.3.6. Podstawowe zasady	88
I.4. Podsumowanie rozdziału I	90

Rozdział II

Zagadnienia ogólne prawa międzyczasowego prywatnego	92
II.1. Budowa i stosowanie norm	92
II.1.1. Budowa normy prawnej	92
II.1.1.A. Normy kolizyjne jednostronne i zupełne	92
II.1.1.B. Zakres	94
II.1.1.C. Łącznik	95
II.1.2. Moc obowiązująca norm prawa międzyczasowego prywatnego	96
II.1.3. Odesłanie	100
II.1.3.A. Zagadnienia ogólne	100
II.1.3.B. Odesłanie dalsze	101
II.1.3.C. Odesłanie zwrotne	103
II.1.4. Kwalifikacje	103
II.1.5. Wykładnia ustawy dawnej	108
II.1.6. Klauzula porządku publicznego	109
II.2. Zasada <i>tempus regit actum</i>	112
II.2.1. Charakterystyka i podstawy normatywne zasady	112
II.2.2. Zastosowanie zasady do zdarzeń ciągłych i złożonych	114
II.2.2.A. Zdarzenia prawne ciągłe	114
II.2.2.B. Zdarzenie prawne złożone	116
II.2.3. Zastosowanie zasady do czynności prawnych	117
II.3. Treść stosunków prawnych	120
II.3.1. Pojęcie treści stosunku prawnego, konieczność podziału stosunków prawnych	120
II.3.2. Statut stosunków prawnych kształtowanych w ścisłym związku ze zdarzeniem źródłowym	121
II.3.2.A. Stanowisko doktryny	121
II.3.2.B. Stanowisko ustawodawstwa i orzecznictwa	121
II.3.3. Statut ustawowy	123
II.3.3.A. Przeważające stanowisko doktryny	123
II.3.3.B. Koncepcja trwałych stosunków prawnych	124
II.3.3.C. Przepisy prawa i orzecznictwo	124
II.3.3.D. Podsumowanie	127
II.4. Problematyka terminów ustawowych	128
II.4.1. Uwagi wstępne	128
II.4.2. Wydłużenie terminu ustawowego	129
II.4.3. Skrócenie terminu ustawowego	130
II.4.4. Wprowadzenie nowego terminu ustawowego	133

II.4.5. Początek, zawieszenie i przerwanie biegu terminu ustawowego	135
II.5. Problematyka orzeczeń sądowych konstytutywnych	137
II.5.1. Uwagi wstępne	137
II.5.1.A. Orzeczenia konstytutywne	137
II.5.1.B. Uprawnienie do żądania wydania orzeczenia konstytutywnego	137
II.5.1.C. Kompetencja sądu	138
II.5.2. Właściwość ustawy obowiązującej w chwili wydania ostatniego orzeczenia co do istoty w sprawie	139
II.5.2.A. Pojęcie <i>ius superveniens</i>	139
II.5.2.B. Postępowanie w I instancji	139
II.5.2.C. Postępowanie w II instancji	140
II.5.2.D. Postępowanie kasacyjne	141
II.5.2.E. Konkluzja	143
II.5.2.F. Zmiana treści uprawnienia	143
II.5.3. Właściwość innej ustawy	144
II.5.3.A. Uwagi wstępne	144
II.5.3.B. Łącznik obowiązywania w chwili wydania ostatniego orzeczenia w sprawie	144
II.5.3.C. Łącznik obowiązywania w chwili wydania orzeczenia w instancji	144
II.5.3.D. Łącznik obowiązywania w chwili wszczęcia postępowania	145
II.6. Podsumowanie rozdziału II	146

Rozdział III

Zasada <i>lex retro non agit</i> na tle innych zasad podstawowych prawa międzyczasowego prywatnego	148
III.1. Zagadnienia wstępne	148
III.1.1. Definicja zasady	148
III.1.2. Podstawy teoretyczne zasady	149
III.1.2.A. Poglądy doktryny i orzecznictwa	149
III.1.2.B. Próba analizy	152
III.1.3. Podstawy normatywne zasady	153
III.1.3.A. Rys historyczny i uwagi prawoporównawcze	153
III.1.3.B. Zasada nieretroakcji wyrażona w art. 3 k.c.	155
III.1.3.C. Zastosowanie art. 3 k.c. do przepisów rangi podstawowej	156
III.1.3.D. Brzmienie ustawy nowej jako przesłanka jej działania wstecz	158
III.1.3.E. Cel ustawy nowej jako przesłanka jej działania wstecz – poglądy orzecznictwa i doktryny	160
III.1.3.F. Rozróżnienie brzmienia i celu ustawy nowej jako przesłanki jej działania wstecz	164
III.1.3.G. Cel ustawy nowej jako przesłanka jej działania wstecz – próba analizy	166
III.1.4. Stosunek art. 3 k.c. do klauzul asekuracyjnych	170

III.1.5. Stosunek art. 3 k.c. do art. 5 ustawy o ogłaszaniu aktów normatywnych	172
III.1.5.A. Znaczenie art. 5 ustawy o ogłaszaniu aktów normatywnych ..	172
III.1.5.B. Artykuł 3 k.c. jako przepis szczególny wobec art. 5 ustawy o ogłaszaniu aktów normatywnych	173
III.1.6. Artykuł 2 Konstytucji z 1997 r. normą prawa międzyczasowego?	173
III.1.7. Zasada nieretroakcji wywodzona z innych zasad podstawowych prawa międzyczasowego prywatnego	174
III.2. Niektóre formy działania wstecz ustawy	176
III.2.1. Nieuznanie powstania, zmiany albo wygaśnięcia stosunku prawnego ..	176
III.2.2. Retroaktywność <i>in favorem actu</i>	178
III.2.3. Ocena treści stosunku prawnego	180
III.3. Dopuszczalność działania wstecz ustawy	180
III.3.1. Uregulowania konstytucyjne i międzynarodowoprawne	180
III.3.1.A. Uwagi wstępne	180
III.3.1.B. Wzorzec konstytucyjny	181
III.3.1.C. Uregulowania międzynarodowoprawne	181
III.3.2. Wybrane zagadnienia orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego	182
III.3.2.A. Poglądy wyrażone w orzeczeniach	182
III.3.2.B. Analiza orzecznictwa przez doktrynę	185
III.3.2.C. Próba podsumowania	185
III.4. Niektóre ograniczenia działania wstecz ustawy	188
III.4.1. Retroaktywność częściowa	188
III.4.1.A. Brzmienie ustawy działającej wstecz	188
III.4.1.B. Ograniczenia retroaktywności wynikające z zasad podstawowych prawa międzyczasowego prywatnego	189
III.4.2. Restryktywna wykładnia ustawy działającej wstecz	193
III.4.3. Koncepcja praw nabytych	195
III.4.3.A. Tradycyjna koncepcja praw nabytych	195
III.4.3.B. Prawa nabyte w przepisach prawa międzyczasowego prywatnego ..	195
III.4.3.C. Prawa nabyte w orzecznictwie TK	197
III.4.3.D. Prawa nabyte w orzecznictwie SN	201
III.4.3.E. Stanowisko doktryny na temat koncepcji praw nabytych	203
III.4.3.F. Analiza orzecznictwa TK	205
III.4.3.G. Analiza orzecznictwa SN	207
III.4.3.H. Ocena znaczenia zasady ochrony praw nabytych	208
III.5. Podsumowanie rozdziału III	211

Rozdział IV

Podstawy obowiązywania zasady <i>lex retro non agit</i> na tle innych zasad podstawowych prawa międzyczasowego prywatnego (<i>de lege lata</i> i <i>de lege ferenda</i>)	213
---	------------

IV.1. Zakres obowiązywania art. 3 k.c. ze względu na dziedzinę prawa	213
---	------------

IV.1.1. Uwagi wstępne	213
IV.1.2. Stanowisko orzecznictwa	214
IV.1.3. Stanowisko doktryny	216
IV.1.4. Konkluzja	217
IV.1.4.A. Nowelizacje k.c.	217
IV.1.4.B. Prawo rodzinne i opiekuńcze	217
IV.1.4.C. Prawo spółek handlowych	218
IV.1.4.D. Prawo spółdzielcze	218
IV.1.4.E. Prawo morskie	219
IV.1.4.F. Prawo pracy	219
IV.1.4.G. Inne dziedziny prawa	220
IV.1.4.H. Kryterium zastosowania art. 3 k.c.	221
IV.2. Źródła obowiązywania podstawowych zasad prawa międzyczasowego prywatnego <i>de lege lata</i>	222
IV.2.1. Zakres obowiązywania podstawowych zasad prawa międzyczasowego prywatnego	222
IV.2.2. Stanowisko orzecznictwa	224
IV.2.3. Stanowisko doktryny	228
IV.2.4. Zestawienie stanowisk	228
IV.2.5. Analogia w polskim prawie prywatnym	230
IV.2.6. Analogia jako uzasadnienie obowiązywania podstawowych zasad prawa międzyczasowego prywatnego	235
IV.2.6.A. Luka w prawie?	235
IV.2.6.B. Mechanizm analogicznego zastosowania przepisów wprowadza- jących podstawowe akty prawne prawa prywatnego	236
IV.2.6.C. <i>Analogia legis</i> czy <i>analogia iuris</i> ?	239
IV.2.7. Konkluzja	240
IV.3. Podsumowanie i wnioski <i>de lege ferenda</i>	242
Summary	244
Résumé	247
Bibliografia	250